

DE WAARHEID OVER
MOLENBEEK
— PHILIPPE MOUREAUX —

— HORIZON —

INHOUD

Inleiding	5
Enkele bladzijden uit een dagboek	9
Sint-Jans-Molenbeek	27
Een korte terugblik op het verleden	27
Enkele cijfers	33
De politieke situatie in Molenbeek	35
Ontdekking van en onderdompeling in Molenbeek	39
‘De laksheid van Moureaux ...’	77
De opkomst van het religieus radicalisme	111
De internationale context	129
Het rekruteren van vrijwilligers voor Syrië	141
De terroristische cel	171
De laatste conclusies	193
En morgen!	205
De internationale politiek	209
‘Deradicalisering, deradicalisering ...’	210
De oorzaken van het jihadisme afstoppen	213
Bij wijze van conclusie ...	235

Nawoord 242

Epiloog 249

Een ontmoeting met de jongeren van
Molenbeek 249

Dankwoord 255

INLEIDING

Vandaag, maandag dertig november tweeduizend zestien. Het is tien uur. Tijdens twee rustdagen in mijn campagne in Namen heb ik veel nagedacht. Ik liet die dagen opnieuw de revue passeren, de waanzin na dat verschrikkelijke drama dat de straten van Parijs rood kleurde en de dagen waarin de gemeente Molenbeek, mijn gemeente, met de vinger werd gewezen, afgekamd, belasterd in wat typische verklaringen zijn in perioden van grote spanning. Onder de moordenaars waren inderdaad meerdere inwoners van Molenbeek. Dat is zorgwekkend, maar betreft niet de grote meerderheid van de inwoners van Molenbeek. Voor velen, vooral voor zij die hun eigen verantwoordelijkheid ontvluchten, ben ik de vader van een laksheid die in bepaalde wijken van deze gemeente zou heersen. Sommigen herhalen de beschuldigingen als een sinister deuntje, maar de enige basis daarvoor is de afkeer van mijn open politiek tegenover de inwoners van de volkse wij-

ken en in het bijzonder de moslims die daar heel talrijk zijn.

Ik ben gekwetst door deze stortkar aan vuil die men over mijn gemeente wil uitkippen. Ik ben gekwetst, maar ik blijf rechtop staan.

Ik moet de stroom aan zekerheden en overtuigingen, die zich nu al enkele dagen in mijn hoofd verdringt, loslaten. En dat kan slechts op één manier: schriftelijk. Ik moet mijn eigen stem laten horen, zonder tussenpersoon. Ik moet mijn waarheid laten horen aan zij die in staat zijn boven de verderfelijke sfeer uit te stijgen die sommigen rond mijn gemeente en mijn persoon hebben gecreëerd. Ik gebruik hier uitdrukkelijk 'mijn waarheid'. Toch zal ik erover waken geen rekeningen te vereffenen en mijzelf geen censuur op te leggen, maar sereen te werk te gaan.

Aan het werk, Philippe! Deze paar pagina's die ik wil gaan schrijven, ben ik verplicht aan mijn naasten, aan mijn vrienden en vooral aan deze bevolking die geen enkele band heeft met de criminele daden die Parijs hebben geschokt. Maar ik doe het ook als oproep: het volstaat niet om politiematregelen te nemen, die natuurlijk noodzakelijk zijn, we moeten de bevolking in onze

wijken helpen beter te leven, met respect voor elkaar. We moeten een nieuwe politiek voeren, die empathischer is en die oog heeft voor een jeugd tussen wie de haatronselaars zich bewegen.

ENKELE BLADZIJDEN UIT EEN DAGBOEK

Vrijdag dertien november. Ik heb een jaarlijkse afspraak met mijn oud-klasgenoten, altijd een leuke avond. Plaats van de afspraak is een aange-naam restaurant, ver van mijn woonplaats in Molenbeek. Daar ontmoet ik mijn vrienden van toen, allemaal mannen (in mijn tijd was het onderwijs nog niet gemengd). We halen herinneringen op en spoelen de lekkere maaltijd weg met een glas witte wijn, perfect bij een moot smake-lijk bereide kabeljauw. We vertellen anekdotes over onze middelbareschooltijd. We lachen, maar zonder de uitbundigheid die soms bij deze reünies hoort. De tijd verstrijkt, ik bel mijn echtgenote die alweer mijn Bob is. We prijzen ons gelukkig. Ik ben niet aangeschoten, maar vrolijk.

Wanneer we terug op ons appartement zijn, maken mijn echtgenote en ik ons klaar voor een deugddoende nacht. Ik lig al in bed, mijn echtgenote, die alle gebeurtenissen graag op haar gsm volgt, vertelt me dat er iets gaande is in Parijs.

Niet veel later hoor ik van een vriend, van wie ik net afscheid heb genomen, dat er in een wijk in de Franse hoofdstad een moordpartij aan de gang is.

Ik sta op, schakel mijn computer in en verneem de gruwel die zich in Frankrijk afspeelt. Mijn vrouw en ik zijn aan de grond genageld, we volgen de gebeurtenissen op onze schermen. Het aantal slachtoffers loopt op. De aanslagen in de metro's van Londen en Madrid schieten opnieuw door ons hoofd. Dit is een bloedbad van dezelfde omvang, maar de context is helemaal anders.

Zaterdag en zondag 14 en 15 november. We zijn nog steeds in shock, maar beslissen om naar het huis dat ik van mijn ouders heb geërfd te gaan. Dat ligt midden in het groen. Maar de informatie blijven we volgen. Het aantal slachtoffers is intussen al meer dan honderd. Een bloedbad van onschuldigen!

Het nieuws dat ons via allerlei kanalen bereikt, heeft het er steeds nadrukkelijker over dat ook Belgen aan deze moordpartij hebben deelgenomen. Er komen meer duidelijkheden. Het gaat om mensen uit Molenbeek. In één beweging, en zonder de minste scrupules, richten de hoogste overheden van het land, die meteen hebben be-

grepen dat zij beschuldigd zullen worden van te zwakke inlichtingendiensten, de aandacht op Molenbeek, dat met zwakke hand bestuurd zou zijn. Ik ben meteen geïsoleerd, hoewel ik al enkele jaren (drie jaar om precies te zijn) niet meer aan het hoofd sta van deze gemeente.

Die zondagmiddag word ik gecontacteerd door een journalist van het dagblad *Le Soir* die om een reactie op de beschuldigingen vraagt, waarvan ik nu al enkele uren het onderwerp ben. Ik antwoord positief op zijn vraag en stel snel een tekst op, die een communicatiefout zou blijken.

In de uren die volgen, krijg ik de hele pers over me heen. Het grote aantal aanvragen voor een interview kan ik niet meer volgen. Ik geef antwoord aan een journalist en zodra ik heb opgehangen, hangen er alweer drie aan de lijn. Hier is duidelijk een bevel gegeven, men wil mij in het centrum van de informatie plaatsen.

Maandag 16 november, de journalistieke storm is nog niet gaan liggen. Mijn telefoon rinkelt onophoudelijk. Een televisiecorrespondent vraagt me wat ik denk over de informatie die op de sociale netwerken te lezen is: een van de terroristen zou op mijn burgemeesterskabinet gewerkt hebben.

Ik denk aan de mensen die de kern van mijn kleine team vormden en antwoordde de man dat zijn informatie verkeerd is. Ik heb niet samengewerkt met iemand die aan het profiel, dat hij me zonet heeft geschetst, voldoet. Een halfuur later, een bericht van mijn voormalige kabinetschef zet me terug met twee voeten op de grond. De man die is aangehouden tijdens de huiszoeking bij de gebroeders Abdeslam, is een jongeman die op ons secretariaat werkte. Ik ben verbijsterd. Ik besef dat ik een fout heb gemaakt en enkele ogenblikken ben ik met stomheid geslagen, ik kan letterlijk geen woord meer uitbrengen. De jongeman die wij hadden aangenomen om hem 'van de straat te halen', had altijd heel correct gewerkt. Afen toe deed hij weleens vreemd, maar hij voldeed helemaal niet aan het profiel van een man die vatbaar is voor radicalisering. Ik herpak me. Opnieuw denk ik aan wat herhaaldelijk is vastgesteld: voor ze de weg van het geweld insloegen, gedroegen de jihadististen zich perfect normaal! Mijn verbijstering slaat om in droevige bespiegelingen.

Een paar uur lang spreek ik niemand uit de media en uiteindelijk verneem ik een geruststellend bericht via internet: Mohamed Abdeslam, die ook Momo wordt genoemd, is vrijgelaten. Er

is hem niets ten laste gelegd. Ik haal opnieuw adem. Ik krijg weer wat kleur op mijn wangen en sta even stil bij het moment van zwakte dat ik zonet heb beleefd.

Puur menselijk gezien was het heel normaal dat ik van slag was door zo'n zware beschuldiging die op de schouders rustte van iemand met wie ik vaak grapjes maakte en voor wie ik in zekere zin sympathie had. Dat veranderde niets aan de vragen die men zich terecht kon stellen over de afkomst van enkele van de moordenaars. Toen de personen die regelmatig contact hadden met de gebroeders Abdeslam, daders van de aanslagen in Parijs, hadden gesproken, werd duidelijk dat deze kerels teruggekeerd waren en heel snel in het kamp van haat en criminaliteit waren gerold. Sommigen hadden het over drie maanden, anderen over enkele weken. In ieder geval moet zo'n snelle bekering ons bezighouden. Vrienden vertellen mij dat dit helemaal niet zo uitzonderlijk is. Mensen kunnen zich heel snel laten rekruteren door een sekte!

Deze episode, die mij sterk heeft geraakt, stond na de ontknoping niet op de voorpagina van de kranten. De haatcampagne tegen mij daarentegen nam toe: extreemrechts, dat in een zogezegd

satirisch weekblad en bij monde van een vertegenwoordiger van de N-VA, een Vlaams-nationalistische partij en een groep die openlijk tot fascisme geneigd is, geeft de 'goede pers' stof tot nadenken. Toch is niet alles zwart-wit. Er zijn ook journalisten die niet meestappen in deze campagne, die steeds minder op argumenten gebaseerd is en steeds venijniger wordt.

Ik krijg heel wat steunbetuigingen van vrienden, met sommigen had ik het contact al lang verloren, van mijn naasten en van mensen die de voorbije twintig jaar mijn politiek van dichtbij hebben gevolgd. Toch noteer ik ook de oorverdovende stilte, ongetwijfeld ingegeven door een soort van angst.

17 NOVEMBER

Tegen wil en dank ben ik een soort idool geworden, iemand die iedereen wil 'zien', eventueel ook wil horen om wat op de voorpagina's van de kranten en tijdens uitzendingen op radio en televisie te horen zal zijn, nog wat de kruiden.

Die ochtend is het druk voor mijn deur. Rond elf uur staan vier teams van verschillende media elkaar te verdringen in mijn bescheiden inkomhal. Het lijkt wel een wachtzaal van een veel te druk bezette dokter.

Ik blijf rustig en geef iedereen een kort gesprek. Ik laat niet voelen dat ik afgemat ben. Nuttelose interviews? Misschien! Maar voor mij is het antwoorden een plicht en dus schik ik me daarin. Ik denk ook aan de moeilijke taak van de journalisten die voor informatie moeten zorgen in omstandigheden waarin enige intellectuele afstand onmogelijk is.

18-19 NOVEMBER

Huiselijke redenen verplichten me tot een korte reis naar het centrum van Frankrijk, meer bepaald naar een dorpje in de Cantal waar ik een oude boerderij bezit. Waarom? Heel eenvoudig, in dat stukje van de wereld vriest het dat het kraakt. Ik moet het water afsluiten, maar ook de laatste druppels vloeistof verwijderen die de installatie zouden kunnen beschadigen. Een uitputtende reis. Achthonderddertig kilometer. Een dag om op krachten te komen en dan weer de eindeloos lange rit naar huis.

Terwijl ik achter het stuur zit, schakel ik mijn telefoon uit, waardoor ik de druk van de media enkele uren achter me kan laten. Tijdens deze paar dagen waarin ik even orde op zaken moet stellen, beantwoord ik enkele oproepen. Intussen komen

die ook uit het buitenland. Hoe moet ik omgaan met deze nieuwe storm? Ik besluit mijn eigen humeur te volgen of te kiezen voor degene die me het best weet te overtuigen.

21 NOVEMBER

Ik heb een afspraak met een journalist van de Zwitserse radio. Hij komt bij mij thuis, een beminnelijk, vriendelijk man die me vraagt om met hem door Molenbeek te rijden. Hij kent de gemeente niet en is ervan overtuigd dat ik een goede gids zou zijn. We nemen mijn auto en rijden traag. Hij heeft zijn microfoon in de hand en stelt vragen over de plaatsen waar we langs rijden. Een korte bedevaart langs de verschillende wijken. Op het gemeenteplein, tegenover het gemeentehuis, staat een rij bestelwagens van media uit landen waarvan ik het helemaal niet verwacht!

Mijn reisgezel vraagt me om te stoppen en een korte wandeling te maken. Ik aarzel, maar hij dringt aan en ik parkeer tussen de mastodonten die hier gestationeerd zijn.

Wat een verrassing! Alle inwoners van de wijk waar we doorheen lopen, heten me hartelijk welkom, een veel warmer onthaal dan waaraan ik gewend ben. Dat doet deugd! De systematische

lastercampagne is nog niet doorgedrongen tot de volkse wijken die ik altijd heb beschermd tegen het racisme en de afwijzing door een deel van de overheid. We keren terug naar mijn auto. Terwijl ik probeer weg te rijden, zie ik mijn voormalige kabinetschef die nu werkt op de pedagogische dienst van de gemeente. Ik stop, groet haar en word herkend door iemand van de Britse televisie. Ik vertel dat ik niet van plan ben om hier een persconferentie te houden, maar dat haalt niets uit. Mijn wagen wordt geblokkeerd. Ik word tegen het portier gedrukt en beantwoord kort enkele vragen. De ploegen die op de kasseien van het plein hebben postgevat, zien het hele incident en meteen ben ik omsingeld. Ik heb er spijt van dat ik ben gestopt, maar ik slaag erin om te ontkomen. Mijn Zwitserse gesprekspartner vertelt mij dat hij walgt van dit soort journalistiek. Hij voelt zich niet goed bij de manier waarop ons onderhoud is geëindigd. Ik keer snel terug naar huis. Ik heb alweer een afspraak met de pers ...

22 NOVEMBER

Uitstel. Ik was gecontacteerd door twee Franstalige Belgische televisiezenders om deel te nemen aan hun wekelijkse uitzending. Trouw aan een tra-

ditie die ik mezelf had opgelegd in een periode waarin ik nog vaak gevraagd werd voor dit type uitzendingen, probeer ik hen niet te slim af te zijn en geef ik voorrang aan wie mij als eerste contacteert! In dit geval kwam de initiële vraag van commerciële zender RTL. Daarna contacteerde de openbare zender RTBF me en ging ik positief in op hun vraag, op voorwaarde dat zij tot een akkoord kwamen met hun concurrent.

Op zaterdag word ik niet alleen opgebeld om mijn afspraak te bevestigen, maar RTL vraagt me ook om deel te nemen aan twee uitzendingen. Ik herhaal dat ik beschikbaar ben, maar ik vraag ook om een keuze te maken. Ik kom naar de uitzending die zij kiezen, maar ik wil niet te veel op het scherm te zien zijn. Een paar ogenblikken later belt een vertegenwoordiger van de RTBF mij op. Het spijt hem, maar hij heeft opdracht gekregen van hogerhand waardoor hij mijn afspraak moet annuleren. Ik antwoord hem kort 'Perfect!', ik begrijp heel goed wie is tussengekomen om mij het zwijgen op te leggen.

23 NOVEMBER

Ik kom aan op de belegerde zender RTL!

Het leger patrouilleert voor de televisiezender.

De uitzending die mij is voorgesteld, begint meteen na het televisiejournaal. Ze wordt geleid door een doorgewinterd journalist, Pascal Vrebos, die ik goed ken. *L'invité* is een gesprek tussen de presentator en zijn welwillende slachtoffer. Tijdens de uitzending zijn er voldoende adempauzes, waarin men bijvoorbeeld een gesprek kan voeren met verschillende hooggeplaatsten uit de politieke wereld. De politieke overtuiging van de presentator staat ver af van de mijne, dat weet ik, maar hij werkt altijd heel correct. Hij is scherp, maar nooit vulgair. Ik verlaat de studio en denk na over hoe ik het heb gedaan. De antwoorden barsten los. Ik krijg heel wat berichten van mensen die ik goed en wat minder goed ken. Wanneer ik Vrebos vertel over de abrupte annulering van mijn bezoek aan de RTBF, grijnst hij en laat hij zich in weinig lovende woorden uit over zijn collega's van de openbare zender. Ik ga naar buiten. Het privé-legertje is verdwenen. Ik zie geen enkele militair meer. Ik ben gerustgesteld: ze waren er niet om mij te beschermen!

Ik ga achter het stuur van de auto zitten en bedenk: het kernidee dat in alle berichten terugkeert, is 'herkaderen'. Iedereen zegt me op zijn eigen manier dat ik er prachtig in ben geslaagd de

context van de evenementen te ‘herkaderen’, dat ik de pionnen opnieuw op het schaakbord heb geschikt. Ik steek het niet weg, ik ben blij met dit oordeel, maar ik stel me ook een heel eenvoudige vraag: zullen ook de goedgelovige mensen mij nog horen, die de leugens die in de media verspreid werden als zoete koek hebben geslikt? We mogen niet vergeten dat leugens die eindeloos worden herhaald, door de meeste mensen voor waar worden aanzien!

24 NOVEMBER

Er staat al zes weken een vrij belangrijk medisch onderzoek in mijn agenda. Ik ga naar het ziekenhuis in Brussel-stad, veiligheidsniveau vier is nog steeds van kracht (of moet ik zeggen onveiligheidsniveau!). Dat betekent dat er nog steeds een dreigend gevaar is voor aanslagen. Het openbare leven is grotendeels verstoord, net als het openbaar vervoer. Gelukkig heb ik mijn voorzorgen genomen en ben ik heel vroeg vertrokken. De auto parkeren is haast onmogelijk. Uiteindelijk vind ik een parkeerplaats ver van het ziekenhuis. Op straat loop ik langs mensen die vriendelijk zijn wanneer ze me herkennen. In de wachtzaal van de dienst waar ik moet zijn, spreekt een dame met

wit haar me aan. Ze vraagt me of ik echt Philippe Moureaux ben. Ik antwoord natuurlijk van wel en ze zegt dat ze blij is me te ontmoeten. Wat ze zegt, is zo eenvoudig, maar tegelijk relevant: 'Waarom wil men de verantwoordelijkheid voor dergelijke gebeurtenissen op een persoon afwentelen?' Een man die een boek leest over jihadisme, mengt zich in ons gesprek. Hij verlangt naar informatie en weet heel goed dat er een rookgordijn wordt opgetrokken over een deel van de realiteit. We nemen afscheid, ieder gaat langs bij zijn eigen dokter. Opnieuw zie ik de schade die eenzijdige informatie kan aanrichten.

25 NOVEMBER

Er is nog steeds een verhoogd risico op een terroristische aanval. Een team van RTBF komt bij mij thuis langs. De presentator is een Zwitser en daar is hij trots op! Ik dacht dat het een radiploeg zou zijn, maar dat wordt weerlegd door de camera.

De vraag van deze journalist is zeer duidelijk. Hij wil met mij een wandelingetje maken door de volkse wijken van Molenbeek. Ik heb er weinig zin in. Ik zeg hem dat het verhoogde veiligheidsniveau en de aanwezigheid van een camera het contact met de bevolking kunnen bemoeilijken,

om niet te zeggen onmogelijk maken. Hij dringt aan. Ik weiger, maar op dat ogenblik hoor ik een vreselijk lawaai, afkomstig van de werkzaamheden bij de burens. Ik leg me erbij neer. We stappen in mijn wagen. Er zijn maar weinig mensen op straat. Ongelofelijk, maar er is parkeerplaats in de Ribaucourtstraat, in het centrum van de gemeente. We stoppen. Ik ben amper uit mijn wagen gestapt, of er komen, ondanks de camera, vriendelijke mensen op ons af. Ik had me vergist, zelfs met een camera erbij komen de wijkbewoners op me afgelopen! Wat een contrast tussen de berichten van afschuw die ik in de media moet lezen en dit diepgaande gevoel van een bevolking die zich aan haar lot overgelaten voelt.

26 NOVEMBER

Aan het eind van de middag krijg ik bezoek dat mij uit mijn latente somberheid haalt!

Een Russische journaliste wil me graag interviewen. Ze had me laten weten dat ze voor een internationaal medium werkt, met een Franstalig platform. Ik ga dit na en ontdek dat haar werkgever een propagandamedium is, dat georganiseerd wordt door haar geboorteland. Een tegenhanger van de Amerikaanse propaganda, maar wel in een heel viriele stijl!

Ik open de deur en meteen valt de stijl van deze journaliste me op, een knappe, grote vrouw, zorgvuldig opgemaakt, die me in onberispelijk Frans met een licht Slavisch accent (wat heel charmant is) aanspreekt.

Ik vertel haar meteen al dat ik begrijp dat zij werkt voor een 'heel, heel geëngageerd' medium. Een ontwapenende glimlach. Daar antwoordt ze handig op, ze ontkent niet dat ze de 'waarheid' gezien door de ogen van Moskou wil laten horen, maar ook dat ze dat objectief wil doen. Het interview verloopt heel professioneel. De journaliste heeft net gehoord dat de huidige burgemeester van Molenbeek een lijst zou hebben met daarop de namen van de moordenaars die in Parijs tekeer zijn gegaan. Ze 'lokt' me door me met een steelse blik te zeggen: 'Stelt u zich de reactie in de media voor als u deze lijst had gehad!' Daarna hebben we het over de oorzaken van de radicalisering bij een deel van de jeugd en tot slot ook over de internationale politiek, vragen waarop ik veel voorzichtiger antwoord. Nadat deze atypische journaliste afscheid heeft genomen, moet ik lachen met mezelf, ik moet denken aan enkele personages uit eerste James Bondfilms. Even ernstig nu. Ik stel me vragen bij de lijst die voor ons verborgen is

gebleven en die werd ontdekt door Amerikaanse media. Ik zal het er later nog over hebben, voor zover het document het onbetwistbare bewijs is van de lichtzinnigheid waarvan sommigen in de periode voor de aanslagen blijk hebben gegeven.

27 NOVEMBER

De dag begint met een lang interview voor de Braziliaanse pers. De correspondent van de krant uit São Paulo was zo aardig, dat ik er mee heb ingestemd hem te spreken. Ik denk even na. Moet ik antwoorden op deze vragen van de andere kant van de wereld?

Aan het eind van de middag ga ik naar het centrum van Brussel. De sfeer is minder gespannen. Het waarschuwningsniveau is iets naar beneden gegaan, maar desondanks heeft het toerisme zich nog niet hersteld.

Ik woon een receptie bij in een etablissement aan de Grote Markt, ter ere van een socialistisch militant van het eerste uur die met pensioen gaat. De sfeer is gezellig, typisch Brussels, een moment van vriendschap en ontspanning.

***

In de dagen die volgen gaat de heksenjacht van de media verder. Zonder mijn echtgenote, die altijd waakt over hoe ik me voel, val ik ten prooi aan een grote tristesse en denk ik aan de onschuldige slachtoffers die het doelwit waren van gebeurtenissen die zich ver weg afspeelden, waar ze niets mee te maken hebben. Mijn overpeinzingen gaan verder. In de meeste landen ter wereld zijn de barbaren nu al enkele jaren terug. Absoluut, oorlog, verwoesting, bombardementen, bloedbaden zijn er altijd geweest, maar de intensiteit van deze drama's is vandaag ongekend.

Ik ben zowel verbolgen als van slag over de ongelofelijke beschuldigingen waarmee sommigen mij willen afschilderen als iemand die het op een akkoordje zou hebben willen gooien met wat men vandaag het radicalisme noemt. Dat ben ik des te meer omdat ik me altijd heb geëngageerd, zonder terughoudendheid en zonder angst voor deze dodelijke ideologieën die niet aanvaarden dat een ander ook anders kan zijn.

Ik moet uit het duister treden, ik moet meer doen dan een paar woorden voor de camera of in een micro spreken. Ik moet uitschreeuwen dat de strijd tegen intolerantie de mijne zal blijven, tot de laatste snik.